

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΡΟΔΗΜΟΤΙΚΗΣ, ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Τόμος Α΄

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Καινοτομίες Ν.Α.Π. Λογοτεχνίας

- Η υποχρεωτική εκπαίδευση νοείται ως **ενιαίος κορμός**, οπότε η διδασκαλία του μαθήματος στη Μ.Ε. αποτελεί συνέχεια και **εμβάθυνση** εκείνης στο Δημοτικό (συνάφεια θεματικών ενοτήτων και λογοτεχνικού παιχνιδιού/γραμματισμού)
- Αναδιοργάνωση της κειμενικής ύλης σε **ευάρθρωτους θεματικούς άξονες**
- Ισορροπητή παρουσίαση του περιεχομένου μαζί με **βασικά στοιχεία** της λογοτεχνικής θεωρίας (λογοτεχνικός γραμματισμός)
- **Δημιουργική γραφή**: οργανική της ένταξη στο μάθημα
- **Δείκτες επιτυχίας** ανά εκπαιδευτική βαθμίδα και επίπεδο τάξεων
- Διδακτική μεθοδολογία συμβατή με τη **νέα παιδαγωγική** της «κριτικής πολιτισμικής εγγραμματοσύνης» και **εκσυγχρονισμός** της διδακτικής τεχνολογίας (με λελογισμένη χρήση των Τ.Π.Ε.)
- **Αξιολόγηση** κατά **στάδια** διαβαθμιζόμενης δυσκολίας-εμβάθυνσης.

Δείκτες επιτυχίας (για την αξιολόγηση-ανατροφοδότηση της διδασκαλίας)

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- ❖ Στο Π.Σ.Λ. προσδιορίζεται επακριβώς τι αναμένεται να γνωρίζουν οι μαθητές/-τριες ολοκληρώνοντας τη μαθητεία τους ανά επίπεδο τάξεων και συνολικά για κάθε εκπαιδευτική βαθμίδα της σχολικής τους εκπαίδευσης (προδημοτική, δημοτική, γυμνασιακή, λυκειακή).
- ❖ Οι δείκτες επιτυχίας βρίσκονται σε απόλυτη αντιστοιχία με τους τρεις βασικούς πυλώνες του Προγράμματος Σπουδών (γνωστικό – αξιακό περιεχόμενο και δεξιότητες κριτικού εγγραμματισμού), με τους διδακτικούς στόχους των επιμέρους θεματικών ενοτήτων όσο και με εκείνους του λογοτεχνικού παιχνιδιού/γραμματισμού.

Αξιολόγηση (1)

ι. Στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας επεξεργασίας των λογοτεχνικών κειμένων (κατά βάση στην τάξη):

- Αποφεύγονται οι ρητορικές ερωτήσεις «κλειστού τύπου», ως απλουστευτικές, και ενισχύονται οι περιέργειες με ερωτήσεις διερευνητικής μάθησης, στοχευμένες στα ουσιώδη του κάθε κειμένου για την επίτευξη των διδακτικών στόχων της ενότητας.
- Κύριο ζητούμενο εδώ είναι να ελεγχθούν οι **βασικές δεξιότητες** των μαθητών/-τριών ως προς την **πρόσληψη/κατανόηση/σύγκριση** των κειμένων που μελετώνται («πυρηνικές» γνώσεις).
- Ελέγχεται, επίσης, ο βαθμός της γνωστικής ανταπόκρισης των μαθητών σε **ερεθίσματα διαθεματικών αντιστοιχιών με άλλα γνωστικά αντικείμενα** (των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών), ή και με άλλες μορφές καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Αξιολόγηση (2)

ii. Με την ολοκλήρωση μιας διδακτικής ενότητας, αφού έχουν αναγνωστεί και συνεξεταστεί κείμενα τα οποία συναρθρώνονται γύρω από κοινό θεματικό «σύνδεσμο» και κοινούς διδακτικούς στόχους:

- Προτείνονται ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες στην τάξη, καθώς και ασκήσεις δημιουργικής γραφής, ή και άλλης δημιουργικής έκφρασης (σε μεθοδευμένα στάδια).
- Κύριο ζητούμενο στο επίπεδο αυτό είναι η καλλιέργεια και ο έλεγχος πιο σύνθετων δεξιοτήτων από πλευράς του μαθητικού πληθυσμού, όχι μόνο αναφορικά με την πρόσληψη-ανάλυση των κειμένων αλλά και ως προς τη δυνατότητα να συνεργάζονται σε ομαδικές εργασίες, να αξιοποιούν στοχευμένα τις νέες τεχνολογίες για τις ανάγκες του μαθήματος, να αξιοποιούν τη δημιουργική φαντασία, την επινοητική – ενσυναισθητική τους ικανότητα κ.ο.κ.

Δυο λόγια για τη δημιουργική γραφή

- Η δεξιότητα αυτή, στο μάθημα της Λογοτεχνίας, απαιτείται να είναι **καθοδηγούμενη** από τον διδάσκοντα, αντί να αναπτύσσεται ασύδοτα, και οφείλει να είναι **προαιρετική** υπό δύο έννοιες:
  - να μη λειτουργεί στην εκπαιδευτική διαδικασία καταναγκαστικά για τους μαθητές (οι οποίοι μπορεί να μην επιθυμούν να γράψουν κάτι)
  - να μην καταπιέζεται, από την άλλη, αλλά να ενισχύεται από τον/την εκπαιδευτικό, στον βαθμό που οι ίδιοι οι μαθητές/τριες αισθάνονται την ανάγκη να εκφραστούν δημιουργικά.

Στάδια μεθοδευμένης ανάπτυξης της δημιουργικής γραφής

- **επιλογή** λογοτεχνικού γένους & είδους και **διδασκαλία** διακριτικών γνωρισμάτων του
- κατανόηση / σχεδιασμός του αντικειμένου με **ασκήσεις «δημιουργικής γραφής»** σε συνεργασία μαθητών – διδάσκοντα μέσα στην τάξη-εργαστήρι
- **παραγωγή κειμένου δημιουργικής γραφής** από τους ενδιαφερόμενους μαθητές/-τριες (κατά μόνους ή σε ομάδες, μέσα ή έξω από την τάξη, προαιρετική δυνατότητα καλλιτεχνικής έκφρασης και με άλλα μέσα: μουσική, ζωγραφική, θεατρικό δρώμενο κτλ.)
- **αξιολόγηση του αποτελέσματος**, υπό τη μορφή αυτο- και ετεροαξιολόγησης στο πλαίσιο της ομάδας / τάξης, με κριτήρια αφενός την ανταπόκριση του κειμένου στις συμβάσεις του είδους (αντιστοιχία με το λογοτεχνικό «πρότυπο») και αφετέρου την πρωτοτυπία του.

Αξιολόγηση (3)

iii. Στο τέλος κάθε διδακτικού «κύκλου» (τετράμηνο), και φυσικά στο τέλος του σχολικού έτους:

- Η τάξη μπορεί να λειτουργήσει – και να αξιολογηθεί – ως «λέσχη ανάγνωσης»: κάθε μαθητής, ή κάθε μικρή επιμέρους ομάδα μαθητών θα έχει διαβάσει **ένα τουλάχιστον βιβλίο ολόκληρο**, το οποίο θα παρουσιάσει ευσύνοπτα στην τάξη σε ειδική ώρα (διδακτική περίοδο), αφιερωμένη στην «ελεύθερη ανάγνωση».

ΠΡΟΣΟΧΗ! Ο διδάσκων οφείλει να ελέγχει την πορεία της ανάγνωσης των μαθητών μέσα στο τετράμηνο, ενώ και η «ελεύθερη ανάγνωση» δεν θα είναι αυθαίρετη, εφόσον αφορά σε λογοτεχνικά βιβλία σχετικά με το περιεχόμενο του μαθήματος στο συγκεκριμένο διάστημα.

- Εναλλακτικά, η αξιολόγηση μπορεί να βασιστεί στην **εκπόνηση ομαδικών ερευνητικών εργασιών** (project) μεγαλύτερης έκτασης, δηλαδή εμβάθυνσης, στα ζητήματα που τέθηκαν κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου διδακτικού κύκλου.
- Ο διδάσκων μπορεί να προσφύγει και στον συνήθη τρόπο **ατομικής αξιολόγησης**, κάνοντας χρήση «εξεταστικού δοκιμίου» υπό την προϋπόθεση ότι οφείλει να αξιοποιήσει και άγνωστα (αδίδακτα) κείμενα.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

- ❑ Το εξεταστικό δοκίμιο περιλαμβάνει **ερωτήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας**, δηλαδή:
  - **ερωτήσεις σύντομης απάντησης** για την αξιολόγηση βασικών πυρηνικών γνώσεων γύρω από τα κείμενα (π.χ. για τον συγγραφέα, τον τίτλο, το είδος, το ιστορικό ερέθισμα συγγραφής του κ.τ.ό.) Προφανώς, οι ερωτήσεις αυτές αφορούν κάθε κείμενο ξεχωριστά
  - **πιο σύνθετες ερωτήσεις** που προϋποθέτουν σύγκριση/αντιπαραβολή μεταξύ των λογοτεχνικών κειμένων, ώστε ο μαθητής να είναι υποχρεωμένος **να συσχετίσει δεδομένα για να ερμηνεύσει** τις σχέσεις – αντιθέσεις – αναλογίες – διαφορές μεταξύ των κειμένων (χρησιμοποιώντας ενδεχομένως και άλλες γνώσεις ή την εν γένει αισθητική του καλλιέργεια και ευαισθησία), προκειμένου να απαντήσει **κριτικά** στα ερωτήματα αυτά. Προφανώς, αυτές οι ερωτήσεις καλλιεργούν κυρίως την κριτική σκέψη, τον κριτικό λογοτεχνικό γραμματισμό των μαθητών.

- ❑ Είναι ευνόητο ότι στο εξεταστικό δοκίμιο θα πρέπει να δίνονται όλα τα γλωσσικά ή πραγματολογικά στοιχεία που είναι αναγκαία για την κατανόηση των κειμένων, εφόσον μάλιστα αυτό προβλέπεται να περιλαμβάνει και άγνωστο (αδίδακτο) κείμενο.

- ❑ Εννοείται, επίσης, ότι οι ερωτήσεις θα πρέπει να συναρτώνται με τους δείκτες επιτυχίας που έχουν οριστεί στο Π.Σ.Λ. για κάθε βαθμίδα και επίπεδο τάξεων.

Αξιολόγηση (4)

iv. Για τις “ανοιχτές” μορφές επαφής των μαθητών με τη λογοτεχνία, όπως η δημιουργική ανάγνωση ενός ολόκληρου βιβλίου ή η δημιουργική γραφή:

- Η δημιουργική επίδοση ενός μαθητή είτε ως «επαρκούς» αναγνώστη ενός λογοτεχνικού έργου είτε ως «δημιουργού» πρέπει να συνυπολογίζεται στη γενική βαθμολογία του και να ενισχύεται με ποικίλες εκδηλώσεις δημόσιας επιβράβευσης στο περιβάλλον της σχολικής κοινότητας (ή και της τοπικής κοινωνίας), δηλαδή:
- ❖ τα καλά μαθητικά κείμενα ανθολογούνται στη σχολική εφημερίδα ή σε τοπικά περιοδικά, συγκεντρώνονται και εκδίδονται σε ειδικό τόμο, μελοποιούνται επιτυχημένοι στίχοι από την ορχήστρα του σχολείου, γίνονται διαγωνισμοί και θεσπίζονται βραβεία σε σχολικό ή και σε διασχολικό επίπεδο κ.ά.
- ❖ Με τέτοια, εσωτερικά κίνητρα αναπτύσσεται και ο ζήλος της φιλιαναγνωσίας, ώστε να τρωθεί εκ των έσω η βαθμοθηρική αντίληψη για τη «σχολική επίδοση/αποτυχία».